

OPEN BUDGET SURVEY 2015: Magyarország

Átláthatóság (Open Budget Index)	Nyilvánosság részvétele	Költségvetés felügyelete	
<h1>49</h1> <p>a 100-ból</p> <p>A magyar kormány korlátozott költségvetési információt biztosít a lakosság számára.</p>	<h1>31</h1> <p>a 100-ból</p> <p>Magyarország gyenge teljesítményt ért el a nyilvánosság költségvetési folyamatba történő bevonása terén.</p>	<h1>58</h1> <p>a 100-ból</p> <p>Magyarországon a törvényhozás korlátozott felügyeletet gyakorol a költségvetés felett.</p>	<h1>83</h1> <p>a 100-ból</p> <p>Magyarországon a számvevőszék megfelelő felügyeletet gyakorol a költségvetés felett.</p>

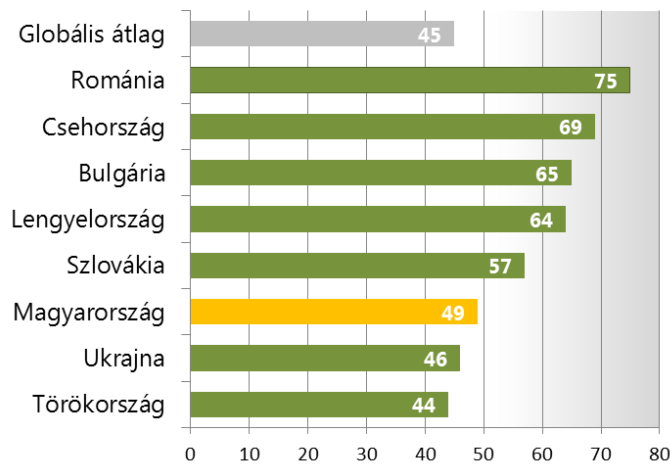
Átláthatóság (Open Budget Index)

Az Open Budget Survey multilaterális intézmények által kidolgozott, nemzetközileg elfogadott kritériumok felhasználásával, 109 mutató segítségével méri a költségvetési folyamat átláthatóságát. E mutatók révén értékeli, hogy a központi kormányzat megfelelő időben nyilvánosságra hozza-e a nyolc költségvetési kulcsdokumentumot, és hogy az ezekben található adatok teljes körűek és jól használhatóak-e.

Az egyes országok a maximális 100 pontból elért pontszámuk alapján nyerik el az Open Budget Indexben a helyezésüket. Az OBI a világon az egyetlen független, országok közötti összehasonlításra alkalmas eszköz a költségvetés átláthatóságának mérésére.

Az egyes kulcsdokumentumok értékelése			
Költségvetési szakasz	Költségvetési dokumentum	Információtartalom	
Előkészítés	Irányelvek	Nem készül	
Előkészítés	Törvényjavaslat	Korlátozott	
Jóváhagyás	Elfogadott költségvetés	Korlátozott	
Jóváhagyás	Polgárok költségvetése	Nem készül	
Végrehajtás	Évközi jelentés	Megfelelő	
Végrehajtás	Féléves jelentés	Nem készül	
Végrehajtás	Zárszámadás	Korlátozott	
Felügyelet	Számvevőszéki jelentés	Megfelelő	

Régiós összevetés

Magyarország a lehetséges 100 pontból elért 49-es eredményével kicsivel a 45 pontos globális átlag fölött helyezkedik el.

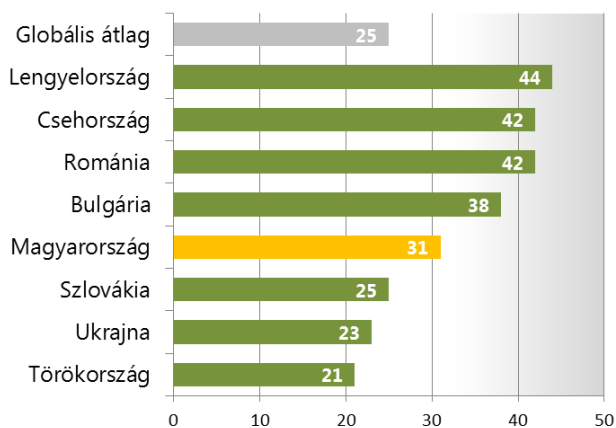
A nyilvánosság bevonása

A kutatások eredményei arra utalnak, hogy az átláthatóság önmagában nem elegendő a kormányzás minőségének javítására, és hogy a jobb költségvetési átláthatósághoz kapcsolódó pozitív eredményeket a nyilvánosság bevonása révén lehet maximalizálni.

A nyilvánosság bevonásának értékelésére az Open Budget Survey azt vizsgálja, hogy a kormányzat milyen mértékben biztosít lehetőséget a lakosságnak és a civil szervezeteknek a költségvetési folyamatban való részvételre. Ideális esetben a kormányzat, a törvényhozás, illetve a számvevőszék a teljes költségvetési folyamat alatt biztosítja ezt a lehetőséget.

A Magyarország által elért pontszám (31 pont a lehetséges 100-ból) azt jelzi, hogy a költségvetési folyamatban a nyilvánosság csak kismértékben vehet részt. Ez az érték a 25 pontos globális átlag fölött helyezkedik el.

Régiós összevetés

A nyilvánosság bevonásának elemei	
Szereplő	Értékelés
Kormányzat	Nincs
Törvényhozás	Korlátozott
Számvevőszék	Korlátozott

A törvényhozás és a számvevőszék több lehetőséget biztosít a nyilvánosság bevonása terén, mint a végrehajtó hatalom.

Költségvetési felügyelet

Az Open Budget Survey vizsgálja, hogy a törvényhozás és a számvevőszék milyen mértékben képes a költségvetési folyamat hatékony felügyeletére. Ezek a szervezetek kulcsszerepet játszanak a költségvetés tervezésében és végrehajtásának ellenőrzésében, mely funkciójukat gyakran az alkotmányban is rögzítik.

A törvényhozás **korlátozott** felügyeletet gyakorol a költségvetési ciklus tervezési szakasza során, és **korlátozott** felügyeletet végez a végrehajtás során is. A hatékony felügyelet fő akadályai:

- A költségvetési irányelveket az Országgyűlés nem vitatja meg.
- Költségvetési ügyekben nincs rendszeres konzultáció a végrehajtó és a törvényhozó hatalom között.

A költségvetési folyamat felügyelete		
Szereplő	Szakasz	Értékelés
Parlament	Tervezés alatt	Korlátozott
Parlament	Végrehajtáskor	Korlátozott
Számvevőszék	Végrehajtás után	Megfelelő

A számvevőszék **megfelelő** felügyeletet gyakorol a költségvetés felett.

Törvényi felhatalmazás biztosítja, hogy belátása szerint végezhet ellenőrzéseket. Emellett a számvevőszék elnökét kizárólag országgyűlési vagy bírói jóváhagyással lehet elmozdítani, ami jelentősen növeli az intézmény függetlenségét. Végül pedig a számvevőszék megfelelő erőforrásokkal rendelkezik feladatai ellátásához, viszont minőségbiztosítási rendszere gyenge.

Ajánlások

Az átláthatóság növelése

Magyarországon a költségvetési átláthatóság növelése érdekében a következő lépésekre van szükség:

- Költségvetési irányelvek, polgárok költségvetése és féléves jelentés elkészítése és közzététele.
- A költségvetési törvényjavaslat tartalmának bővítése, például az államadóságra vonatkozó további adatok bemutatásával, mint annak összetétele és az egyes elemeinek kamatlába
- Az éves jelentés széleskörűségének növelése, például a terv- és tényszámok eltéréseinek részletesebb tartalmi bemutatása révén.
- A költségvetési dokumentumokban szereplő táblázatok és adatok közzététele számítógép által is olvasható formátumban (például Excel-dokumentum vagy csv).

A nyilvánosság aktívabb bevonása

Magyarországon a lakosság intenzívebb bevonása érdekében a következő lépésekre van szükség:

- Hiteles és hatékony gyakorlatok létrehozása (pl. nyilvános meghallgatások, felmérések, fókuszcsoportok) a költségvetési kérdésekkel kapcsolatos vélemények széles skálájának megismerésére.
- Nyilvános meghallgatások szervezése az egyes minisztériumok, hivatalok, intézmények egyedi költségvetéseiről, ahol a kormánytól független szervezetek képviselői is ismertetik álláspontjukat.
- Gyakorlatok és intézmények létrehozása, melyek révén az állampolgárok részt vehetnek a számvevőszéki vizsgálatokban.

A felügyelet javítása

Magyarországon a költségvetési felügyelet erősítése érdekében a következő lépésekre van szükség:

- Az országgyűlés vitassa meg a költségvetési irányelveket és a vita eredménye épüljön be az elfogadott költségvetésbe.
- Történjék rendszeres egyeztetés a törvényhozó és végrehajtó hatalom között a költségvetési kérdésekről.

Módszertan

Az Open Budget Survey nemzetközileg elfogadott kritériumrendszert használ, melyet olyan multilaterális szervezetek dolgoztak ki, mint a Nemzetközi Valutaalap (IMF), a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) és a Számvevőszékek Nemzetközi Szervezete (INTOSAI). Olyan tényeken alapuló felmérésről van szó, mely jól megfigyelhető jelenségeken keresztül térképezi fel, hogy mi történik a gyakorlatban. A teljes kutatás körülbelül 18 hónapot vett igénybe 2014 márciusa és 2015 szeptembere között, 102 országban mintegy 300 szakértő bevonásával. A felmérés a 2012-es verzió óta némileg módosult, hogy tükrözze az elfogadott jó gyakorlatok változásait és nagyobb hangsúlyt helyezzen egyes kérdésekre. E változásokat részletesen ismertetjük az Open Budget Index időbeli összehasonlíthatóságáról szóló technikai megjegyzésünkben (ld. alább).

A kérdőívre adott válaszokat általában idézetek és megjegyzések támasztják alá. Itt szerepelhetnek nyilvános dokumentumokra történő hivatkozások, a kormány hivatalos nyilatkozatai vagy egy kormánytisztviselő vagy más tájékozott szereplő személyes megkérdezése során kapott válaszok.

Az OBS felmérést az egyes országok tekintetében az ország kormányától független költségvetési szakemberek által kitöltött kérdőívek alapján állítottuk össze. Ezt közvetően minden kérdőívet értékelt egy anonim szakértő, aki ugyancsak a kormánytól független személy volt. Emellett az IBP az ország kormányát is felkéri, hogy az előzetes eredményekről mondjon véleményt, és az eredmények véglegesítése során e véleményeket is figyelembe veszi.

Magyarország kormánya is véleményt nyilvánított az Open Budget kérdőív eredményeiről.

Magyarország Open Budget Survey felmérésének szakértője¹:

Romhányi Balázs

kfib.hu Közhasznú Nonprofit Kft.

1025 Budapest, Csátárka út 42-50.

balazs.romhanyi@kfib.hu

További információk:

Globális jelentés: [link]

Data explorer: [link]

Módszertan ismertetése: [link]

Technikai megjegyzés az Open Budget Index időbeli összehasonlíthatóságáról [link]

Teljes kérdőív [Link]

¹ A magyar fordításokat az International Budget Partnership eredeti angol nyelvű anyagai alapján készítette a Költségvetési Felelősségi Intézet